

MEDIAAD

Medya ve Din Araştırmaları Dergisi | Journal of Media and Religion Studies

DERLEME MAKALE | REVIEW ARTICLE

Haziran 2018, 1 (1), 33-47

Geliş: 04.04.2018 | Kabul: 10.05.2018 | Yayın: 28.06.2018

1896'dan Günümüze Hollywood'un Kötü Adamları: Müslümanlar

Bilal YORULMAZ*

Öz

Bu makalede kuruluşundan günümüze kadar Hollywood filmlerinde yer alan olumlu ve olumsuz Müslüman temsilleri ele alınmaktadır. Hollywood sinemasında kullanılan olumsuz Müslüman temsillerini üç bölümde ele almak mümkündür. Başlangıçtan 1970'e kadarki dönemde Müslüman erkekler çölde yaşayan barbar insanlar olarak sunulmuş, birçok filmde hakarete uğramış ve alay edilmiştir. Bu dönemin Ortadoğulu kadınları ise erotik birer obje olarak gösterilmiştir. 1970'lerde egzotik Doğu temsili yerini terör yuvasına bırakmıştır. Bu dönemden sonra Müslümanlar eli kanlı teröristler olarak temsil edilmişlerdir. Kadın karakterler de ya terörist ve terörist destekçisi ya da burkasının arkasına hapsedilmiş silik şahsiyetler olarak resmedilmiştir. 11 Eylül 2001'den sonra ise iki tür film ortaya çıkmıştır. Bunlardan ilkinde eylemi gerçekleştiren teröristler alt tabakadan sempatik kişilerdir. Onları teröre sevk eden imamlar ve şeyhler esas kötü adamlardır. İkinci türde ise doğrudan Batıya kinleri nedeniyle terör eylemi gerçekleştiren varlıklı ve cani teröristler bulunmaktadır. Fakat bu iki tür de temelde İslam'ı terör eylemlerinin temel motivasyonu olarak göstermektedirler. Hollywood'un kuruluşundan beri çizgi filmlerde ise Müslümanlar hep alay edilen, barbar ve aptal karakterler olarak resmedilmişlerdir. Öte yandan çok az da olsa olumlu Müslüman temsilleri de Hollywood filmlerinde yer alabilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Hollywood, İslam, İslamofobi, Müslüman Temsili, Terör

From 1896 to Date Hollywood's Villains: Muslims

Abstract

In this article, negative and positive Muslim stereotypes in Hollywood films over the decades are discussed. There are three main eras in Hollywood history of Muslim stereotypes. From beginning to 1970s, Muslims were portrayed as barbaric and lustful people live in deserts. They were portrayed as having no intelligence, which was an insult. Middle Eastern women were portrayed as sex slaves or femme fatales in this era. Between the 1970s and September 11, 2001, the exotic and erotic Muslim stereotype gave way to the terrorist Muslim stereotype. During these years Hollywood films portrayed Muslim men as brutal terrorists and Muslim women as either dangerous terrorists or unimportant persons behind their burkas. After 9/11, there are two kinds of Muslim stereotypes in the films. First, Muslim terrorists as sympathetic individuals seduced to commit acts of terrorism by religious fundamentalism. Second, Muslim terrorists as willing participants in violent activities motivated by Islamic fundamentalism. However, both portray Islam as the main motivation for terror acts. Moreover, from early film history to today, Hollywood cartoons portrayed Muslims as barbaric, foolish, and stupid. There have been few positive Muslim characters in Hollywood history.

Keywords: Hollywood, Islam, Islamophobia, Muslim Stereotypes, Terror

ATIF: ATIF: Yorulmaz, B. (2018). 1896'dan Günümüze Hollywood'un Kötü Adamları: Müslümanlar. *Medya ve Din Araştırmaları Dergisi (MEDIAAD)*, 1 (1), s. 33-47.

*Dr. Öğr. Üyesi, Marmara Üniversitesi, e-mail: bilal.yorulmaz@gmail.com

Giriş

Sinemanın icadından beri edebiyat, içinde yaşadığımız kültürü şekillendiren temel ifade aracı olmaktan çıkmıştır. Artık senaristler, yönetmenler ve oyuncular kültürümüzü büyük filozof ve edebiyatçılardan daha çok etkilemekte ve şekillendirmektedirler (Kappelman, 2000 akt. Kozlovic, 2007, s. 213). Merrill (1994)'e göre de medya günümüzde hiç olmadığı kadar insanlar üzerinde etkilidir. Medya her yerdedir ve ondan kaçmak imkânsızdır. Medya bir eğitim, bilgi ve eğlence aracıdır. Aynı zamanda birinin imajını şekillendirme ve yeniden şekillendirme için bir propaganda aracıdır (Gul, 2013, s. 49).

Esasında sinemanın güçlü bir propaganda aracı olabileceği sinemanın ilk yıllarında keşfedilmiş ve günümüze kadar etkili bir şekilde kullanılmıştır. 1. Dünya savaşından sonra Paramount Pictures'ın başında olan Adolph Zukor sinemanın sadece eğlence aracı olarak görülmesinin yanlış olduğunu sinemanın iyi bir propaganda aracı olduğunu belirtmiştir (Shaheen, 2003, s. 187). İlk yıllarından itibaren sinema Washington politikalarının emrinde bir propaganda aracı olarak kullanılmıştır. MPAA yöneticiliğini 38 yıl yapmış olan Jack Valenti de bu durumu "Hollywood ve Washington aynı DNA'dan çıkmıştır" şeklinde ifade etmektedir (Caruso, 2008, s. 3).

Hollywood-Washington-Pentagon hattında sıkı bir işbirliğinin varlığı gözlerden kaçmamaktadır. Pentagon bazen doğrudan Hollywood'a destek vererek filmlerin yapımına yardımcı olmaktadır. Bu durumun sebebini Kenneth Bacon şöyle açıklamaktadır: "Biz ne zaman askerliğin ne kadar heyecan verici bir şey olduğu ile ilgili film çeksek askere başvuran kişi sayısı artıyor" (Shaheen, 2003, s. 178). Örneğin, Vietnam yenilgisinden 10 yıl sonra bile asker bulmakta zorlanan Deniz Kuvvetleri 1986 yılında gösterime giren *Top Gun* adlı filmin çekimlerine uçak gemileri ve pilotlarla destek vermiş, filmin beklenen ilgiyi bulması üzerine Deniz Kuvvetleri sinema salonlarının önlerine askere kaydolma büroları kurarak ihtiyacı olan askerleri temin etmiştir (Salim, 2009 akt. Yorulmaz, 2015, s. 124).

1942 yılında F. Roosevelt'in John Ford ve Frank Capra gibi yönetmenlere film siparişi etmesinden beri Hollywood ve Washington-Pentagon sıkı bir ilişki içindedir (Valantine, 2005, s. 6). Hollywood filmler aracılığıyla bazen düşmanlar üreterek -komünist, faşist, Müslüman vb. (Monaco, 2009, s. 267) Amerikan politikalarını meşrulaştırmakta bazen de kahramanlar üreterek -Rambo, Rocky vb.- halkın moralini yükseltmekte, cesaret vermektedir.

Hollywood, 2. Dünya savaşı, soğuk savaş yılları ve 11 Eylül gibi kritik dönemlerde Washington politikalarını destekleyecek şekilde ötekini belirlemiş (Gul, 2013, s. 49) ve filmlerde bu düşmanları insanlık dışı, alt edilmesi gereken kötüler olarak resmetmiştir.

Hollywood politik göndermelerin dışında da tarih boyunca birçok tiplendirme oluşturmuştur. Asyalılar sinsi, siyahlar zenci, İtalyanlar mafya, İrlandalılar sarhoş, Yahudiler açgözlü, yerliler vahşi vs. Fakat artık bu tiplendirmeler kabul görmemekte ve hoş görülmemektedir. Artık bir Yahudi ya da siyahıye tiplendirmelerle hakaret edilememektedir. Fakat bunun tek istisnası vardır: Araplar ve Müslümanlar. Sam Keen bu durumu şöyle ifade etmektedir: Araba özgürce vurabilirsiniz. Onlar bedava düşman ve bedava kötüdür. İstedığınız gibi davranabilirsiniz (Shaheen, 2000, s. 25).

Bu makalede günümüz Hollywood dünyasının en meşhur "kötüleri" olan Müslümanların temsili üzerinde durulacaktır. Öncelikle Arap olarak genelleştirilen Müslüman kadın ve erkeğin tarih boyunca Hollywood sinemasında nasıl bir değişim geçirdiği

ve bu değişimin sebepleri ortaya konulacaktır. Daha sonra olumlu veya nötr karakterlere değinilerek bu tiplendirmelerin neden yapıldığı ve bunların nasıl önlenebileceği tartışılacaktır.

Kötü Arap/Müslüman

Öncelikle Hollywood'da Müslüman denilince ilk akla gelenin Arap olduğunu belirtmek gerekir. Müslüman nüfusun yüzde 5'i Arap olmadığı halde (Caruso, 2008, s. 2) Hollywood için Arap=Müslüman=Allahsız düşman denklemi geçerlidir (Alalawi, 2015, s. 59). Bu nedenle Hollywood filmlerinde Müslüman denilince istisnalar haricinde Arap kadın ve erkekler akla gelmektedir.

Sinemanın 1896 yılındaki başlangıcından itibaren Arap/Müslüman kültürel öteki olarak ve dini kültürel temalarla sunulmuştur. 1900'lerdeki filmler Avrupalılar tarafından yazılan karikatürlerden esinlenmiştir: Sakallı Araplar, kılıçlarını sallayıp birbirini öldürür, çölde deve ile gezip batılı kadın kahramanı kaçıtır, haremde kadınlarını yarı çıplak tutar ve göbek dansı yaptırırlar (Ramji, 2005, s. 3).

Sessiz sinema döneminde Hollywood Müslüman erkek için olduğu gibi Müslüman kadın için de kendisi bir stereotip ortaya koymamıştır. Onun yerine özellikle İngiltere gibi sömürgecilerin söylemlerine dayanan "Arap geceleri" bakışını ödünç almıştır. 20. yy. başlarında İngiltere, Fransa ve diğer Avrupalı devletler Osmanlı Devleti'ni aralarında bölüşmüşlerdir. Vatandaşlarını bu topraklarda hizmete sevk etmek için de egzotik, erotik, sihirli ve mistik kadınlar propagandasını formüle etmişlerdir. Avrupalı ressam ve yazarlar Batı popüler kültürüne, itaatkâr ve egzotik Ortadoğulu kadın tipini vermişlerdir. Sonradan bu kadın sorgusuz sualsiz sapkın ve seks arkadaşı bir karakter olarak beyaz perdeye aktarılmıştır (Picherit-Duthler & Yunis, 2011, s. 227).

Shaheen (2007)'e göre *Fatima* (1897) ve *Fatima's Dance* (1907) filmleri bu tür kadınları yansıtan ilk filmlerdir. *Fatima* tipik Hollywood Arap karakterini yansıtmaktadır: Peçeli, iri göğüslü göbek dansçısı. Bu filmlerde kadınlar erotik, seksi, sessiz, yarı çıplak ve çoğunlukla Arap erkeklerin kölesidir (Picherit-Duthler & Yunis, 2011, s. 228).

Imar the Servitor (1914) filminden günümüzün filmlerine kadar Arap hep sorgusuz sualsiz kötü/şeytani olarak temsil edilmiştir. Düşmanı Amerikalı, Avrupalı, Yahudi, lejyoner, Afrikalı, kendi Arap dostları vs.'dir (Shaheen, 2003, s. 176). Ama değişmeyen tek şey kendisinin şeytani bir karakter olmasıdır. Devam eden yıllarda çekilen *The Sheik* (1921) ve *Son of the Sheik* (1926) filmleri de Arapları zalim köle tacirleri ve önüne gelenle yatan çöl şeyhleri olarak göstermiştir (Shaheen, 2000, s. 25). Bu dönemin filmlerinde Araplar için kullanılan ifadeler de hakaret içeriklidir: Şeytana tapanlar, havlu kafalı, çaput kafalı, kum zencisi, o. çocuğu, dişi deve çocuğu ve "Ayrab" (Ramji, 2005, s. 4). Dönemin filmleri egzotik Doğu anlayışını da yansıtmaktadır. Bu filmlerde Arap ülkesi çöllere, develer, zapt edilmiş kaleler, minareler, bedevi haydutlar ve halılar ile betimlenmektedir (Caruso, 2008, s. 3).

Önemli sayıda film de Arapları soyтары gibi göstermiş ve onlarla alay etmiştir. Arapların alay konusu edildiği filmlere, *Business and Pleasure* (1931); *Beau Hunks* (1931); *Road to Morocco* (1942); *A Night in Casablanca* (1946); *Foreign Legion* (1950); *Bowery to Bagdad* (1955); *The Sad Sack* (1957); *Follow That Camel* (1967); *The Last Remake of Beau Geste* (1977); *Americathon* (1979); *1001 Rabbit Tales* (1982); *Ishtar* (1987); *the Army Now* (1994); *Ernest in the Army* (1997) örnek gösterilebilir. Dahası bazı filmlerde Araplar "köpekler" ve "eşekler" denilerek sövgüye maruz kalmışlardır. (Shaheen, 2003, s. 176-177).

1934'te Hollywood'un kendi kendine uyguladığı sansür olan Hays yasası ge-

reği tutkulu ve aşırı öpüşme, cinselliğin açıkça gösterilmesi yasaklanmıştır. Bu oto sansür döneminde Amerikan kadını cinselliğinden ziyade zekâsı ve naifliği ile başarılı erkeklerin ilgisini çeken karakterler olarak çizilmişlerdir. Hollywood cinselliği ve tutkuyu ise Hays yasasındaki bir boşluğu kullanarak Arap kadını üzerinden kullanmaya devam etmiştir. Hays yasasına göre tutku ancak anlatıma gerçekçilik katmak zorunlu olduğu durumlarda kullanılabilirdi. Hollywood da seksi Arap kadını gerçeğini (!) yansıtmaya bahanesiyle bu dönemde Doğulu kadını perdeye taşımış ve ceza almaktan kurtulmuştur. Bu dönemin ayartıcı Doğulu kadınları ise Ortadoğu'da yaşayan muasır kadınlar yerine İncil ya da mitolojiden seçilen Ortadoğulu karakterler olmuşlardır (Picherit-Duthler & Yunis, 2011, s. 228-229).

2. Dünya savaşı yıllarında Arap erkekler “dünyayı daha iyi bir yer haline getirmeye çalışan iyi sömürge ülkelerine” yardımcı olmaya çalışan askerler olarak gösterilmişlerdir. Fakat bu yıllarda seksi Arap kadını sinema perdesini işgal etmek için gereksiz bulunmuştur. Amerikan kadını ise savaş yıllarında ailesini ve ülkesini kendi bencil ihtiyaçlarının önünde tutan bir kahramandır. Arap kadını gibi erotizmle anılmak Amerikan kadını için ancak bir hakaret olarak kabul edilmiştir. Savaştan sonraki yıllarda çekilen filmlerde de Amerikan kadını anne, öğretmen, kız evlat gibi yan rollerde yer bulmuştur ve seksi olmayan durumlarda yer almıştır. Savaş sonrası yıllarda Hollywood tekrar egzotik doğulu kadın stereotipine dönmüştür. Ayrıca yine İncil ve mitolojiden beslenen hikâyeler gerçek Ortadoğu'ya tercih edilmiştir. Bu filmlerde genelde kötü kız rolü Ortadoğulu karaktere verilmiştir. Örneğin *Land Of Pharaohs* (1955) filminde bir kadın korumalardan biri ile ilişkiye girmekte, birçok karısı olan kralın sevgisini kazanmak ve servetine erişmek için rakibini öldürmektedir. *Ten Commandments* (1956) ve *Ben Hur* (1959) filmleri de yine modern Arap dünyası yerine İncil dönemini ele almaktadır. Bu dönemde Fransız ve İngiliz sömürgeciliğinin bitişı, İsrail'i kurmak için Filistinlilerin yerlerinden edilmeleri, Filistin'deki Müslümanların özgürlük mücadelesi, Cezayir'de 1 milyon şehidin ihtilali, sömürgecilerin yerleştirdiği soylu aileleri değiştiren sosyalist hükümetler gibi Arap dünyasındaki köklü değişikliklere rağmen Hollywood egzotik ve erotik doğu imajına 70'li yılların başına kadar devam etmiştir (Picherit-Duthler & Yunis, 2011, s. 230-232).

1970 Kırılma Noktası: Seksi Şeyhten Terörist Petrol Şeyhine

1970'lerde ortaya çıkan petrol krizi (Elouardaoui, 2017, s. 3), İran devrimi, 1982'de İsrail'in Lübnan'ı işgali, İran rehine krizi (1979-1982), 1983'te Beyrut'ta ABD kışlasının bombalanması, 1993'te Dünya Ticaret Merkezi'nin bombalanması ile Hollywood çoğunlukla Arap erkeklerden oluşan ve aksiyon filmlerinde yer alan terörist imajını geliştirmiştir (Picherit-Duthler & Yunis, 2011, s. 235).

1920'lerin seksi şeyhi yerini 1970'lerde petrol şeyhlerine ve masum insanları öldürmeden önce dualar eden teröristlere bırakmıştır. Sinemadaki şeyh karakterleri kültürsüz, acımasız medya şirketlerini elde etmeye çalışan (*Network* 1977), dünya ekonomisini batıran (*Rollover* 1981), Batılı kadınları kaçıran (*Jewel of the Nile* 1985), İsrail ve ABD'ye nükleer silahlar yönelten (*Frantic* 1988), dış politikaya tesir eden (*American Ninja 4*, 1991) kişilerdir. Kasıtlı ya da kasıtsız olarak üretilen ve tekrar tekrar sunulan bu imajlar görüşümüzü kısıp gerçeği flulaştırmaktadır. Ekranda Arabın/Müslümanın insani yüzü gösterilmemektedir. O, sonsuz çöller içinde petrol kuyuları, çadırlar, camiler, saraylar, keçiler ve develerle çevrili mitik bir krallıkta yaşamaktadır. Bu karikatürize etme Müslüman kültürünü ve tarihini küçümsemek için bir araç olarak hizmet etmektedir (Shaheen, 2000, s. 26).

1970'lerde seksi harem kızı da ahlaksız petrol şeyhlerinin maiyetine evrilmiştir. Bazen seksiliğini kullanan bir terörist olduğu da görülmüştür. Bu yıllardan sonra ger-

çek bir hava korsanı olan (fakat kimseyi öldürmemiş olan) Leila Khaled'den esinlenen Hollywood seksi ve ölümcül terörist Müslüman kadın stereotipini üretmiştir. *Black Sunday* (1977) filminde Dahlia karakteri, seyirciyi Müslüman erkek teröristlerden daha çok korkutmuştur. Çünkü seksiliği ile erkek teröristlerden daha zararlı olabileceğini göstermiştir. *Nighthawk* (1981) ve *Never Say Never Again* (1983) filmlerinde seksi ve ölümcül Arap kadınları temsil edilmiştir. Öte yandan Arap kadını, filmde yer bulabildiği zaman, vaz geçilebilir, değersiz bir karakterdir. *Rules of Engagement* (2000) filminde filmin kahramanı ve askerleri çarşafli kadın ve çocukların dâhil olduğu bir grup Yemenli'yi öldürmekte bir sorun görmemektedirler. Filmde kurtarılmasını ümit edebileceğimiz küçük bir kız çocuğu bile öldürme sevdalı bir silah tutkunu olarak gösterilmekte ve üzerine ateş açılması normal karşılanmaktadır (Picherit-Duthler & Yunis, 2011, s. 236-237).

Yıllar ilerledikçe Müslüman kadına biçilen rol de daha çok silik bir karakter olarak burkanın arkasında yer alma ya da tamamen perdeden silinme şeklini almıştır. Filmler genelde Müslüman erkeği insan dışı göstermek için onun dünyasını kadınsız, sevgisiz, annesiz temsil etmiştir. Bu nedenle de Müslüman kadın sinemada az yer bulabilmiştir. Nadiren görüldüğünde de ya bir teröristtir ya da bir teröristin sessiz annesi, kardeşi ya da kızıdır (Picherit-Duthler & Yunis, 2011, s. 226).

Amerikan dış siyasetine paralel olarak 1970'lerden sonra çeşitli terörist tiplerleri de yerini Müslüman terörist tiplerine bırakmıştır. *Saboteur* (1942) filmi Hollywood'un ilk terörist filmidir. Terörist ise ABD uçak fabrikasını sabote etmeye çalışan bir Amerikan Nazi'dir. Erken dönem Bond filmlerinde örneğin *Dr. No* (1962) *Goldfinger* (1964), *Thunderball* (1965) ve *You Only Live Twice* (1967) Batılı çıkarları tehdit eden karanlık terörist gruplar vardır. Bunlar Dünya Komünist Birliği için çalışan (*Dr. No*), ya da çaldığı nükleer füze için fidye verilmezse patlatacağını söyleyen (*Thunderball*), teröristlerdir. Fakat bundan sonra çekilen filmlerde terörist karakterler Müslümanlardan seçilmeye başlanmıştır. Bunda İsrail'in de büyük payı bulunmaktadır. *Delta Force* serisi (1986-1991) gibi birçok film (yarısından fazlası) ya İsrail'de çekilmiş ya da İsrail finansmanı ile çekilmiştir. Bu filmlerde teröristler yarı medeni, şiddet yanlısı, karanlık dehşetli suçlar işlemeye müsait olarak gösterilmiştir. İsraili yönetmen Yoram Globus'un yönettiği *Chain of Commands* filminde Filistinliler dünya çapında eylemler yaparken gösterilmiştir. (Boggs & Pollard, 2006, s. 337-339). 1979-1990 arası Yahudi Cannon Pictures şirketi 30 filmde Arap Filistinlilerin terörist olduğunu işlemiştir (Caruso, 2008, s. 4). Filistinli=terörist söylemi ilk olarak *Exodus* (1960) filminde ortaya çıkmıştır. 1980'lerde *The Ambassador* (1984), *The Delta Force* (1986), *Wanted Dead Or Alive* (1987) ve *Ministry of Vengeance* (1989) gibi 10 filmde Filistinliler birincil düşman olarak tanımlanmıştır (Shaheen, 2000, s. 27).

Bazı filmlerin yeniden çekimlerinde de kötü karakterin Müslümana evrildiği görülmektedir. 1950 yapımı *Father of the Bride* filminde Müslümanlar yokken filmin 1991'deki yeniden çekiminde kötü adamlar Ortadoğu kökenli Amerikalılardır. Filmde mutlu evli bir çift evlerini satmak isterler. Arap bir aile eve talip olur. Arap olan aile reisi zalim, kavgaya hazır biridir. Karısına sürekli bağırır. Kadın ise sus pus siner. Film Arap kadın ve erkek stereotipini harfi harfine yansıtmaktadır (Shaheen, 2000, s. 29). 1962 yılında çekilen *Manchurian Candidate* filmi de benzer bir dönüşüm yaşamıştır. Filmin ilk versiyonunda kötü adamlar Çinli komünistlerdir. Fakat aynı adla 2004 yılında çekilen filmin kötü adamları ise Kuveyt'teki Iraklı teröristlerdir (Kozlovic, 2007, s. 219).

Dönemin bazı filmlerinde Müslüman terörist temsilinin aşırı vurgulandığı ve bazen terörün doğrudan İslam dini ile özdeşleştirildiği de görülmektedir. Örne-

ğin *True Lies* (1994) filminde Arapların temsiline Hollywood'da çalışan eski bir İsraili komando Avi Neshet bile itiraz etmektedir: "Buna gülmeniz mi lazım? Ben Araplarla savaştım ve birçok Arap arkadaşım da var. Ama bu tamamen bir grup insanı aşığlamaktır". *Executive Decision* (1996) filminde ise film boyunca İslam şiddetle eş gösterilmektedir. Filistinli bir Müslüman bir elinde Kur'an bir elinde bomba tutarak bir otele girip masum insanları katletmektedir. Film gösterime girdikten dört gün sonra Denver Radyosu'nun bir çalışanı bir camiye dalmış ve camide ibadet edenleri taciz etmiştir. *The Siege* (1998) filminde Arap göçmenler teröristtir. Ama bunların yardımcıları Amerikan vatandaşı olan Arap oto tamircisi, üniversite öğrencisi ve kolej öğretmenidir. Böylece film sadece tarihi stereotipi devam ettirmemekte sıradan Arapların bile anti Amerikan olduğunu ifade etmektedir (Shaheen, 2000, s. 28). Böylece ABD'de yaşayan Müslüman azınlığın günlük hayatta zorluklar yaşamasının önü açılmaktadır.

The Siege filminde Arap ve Müslümanlara toplam 622 atıf yapılmıştır. Bu atıfların 457'si Müslüman olmayanlar tarafından yapılmıştır. Gayri Müslimler tarafından yapılan atıfların 336'sı olumsuz, 65'i olumlu ve 56'sı nötrdür. Filmde Müslümanlar da kendileri hakkında 121 kere atıfta bulunmuşlardır. Bunların da 45'i olumlu, 41'i olumsuz ve 35'i nötrdür. Filmde genelde gayr-i Müslimler Müslümanları şu gibi ifadelerle anmaktadırlar: "Korkarım otobüsü havaya uçuracaklar.", "Kardeşi Tel Aviv'de bir tiyatroyu havaya uçurmuş.", "Onlar ölmeye hazır.", "Onlar hayat tarzımıza saldırıyorlar." Filmde CIA ajanı Sharon, güvendiği Samir karakteri tarafından öldürülmektedir. Bu durum Müslümanlara hiç güvenilemeyeceğini, dost görünseler de tekin olmadıklarını ima etmektedir (Oumlil, 2009, s. 16-18).

Rules of Engagement (2000) ise tüm zamanların en ırkçı filmlerinden biridir ve izleyicileri Araplardan nefret etmek için teşvik etmektedir. İlginç bir şekilde film eski donanma sekreteri James Webb'in bir hikâyesine dayanmaktadır ve Savunma Bakanlığı ile Deniz Kuvvetleri Komutanlığı işbirliği ile çekilmiştir. Film başta kadın, çocuk ve yaşlıların da aralarında bulunduğu 83 Yemenlinin ABD askerleri tarafından haksızca öldürülüşünü göstermektedir. Fakat filmin sonunda aslında kız ve erkek çocukların bile masum olmadığı ve silah taşıdıkları gösterilmekte ve öldürülmeleri haklı çıkarılmaktadır (Shaheen, 2000, s. 28). 1. ve 2. Dünya Savaşı, Kore Savaşı vs. boyunca hiçbir filmde ABD askerlerinin çocukları öldürmesi resmedilmemiştir. Ama *Rules of Engagement* filminde ABD askerleri Yemenli kadın, çocuk ve erkeklerden oluşan gruba ateş etmiş ve sinemadaki seyirciler bu sahnede ayağa kalkıp alkışlamışlardır (Shaheen, 2003, s. 178).

11 Eylül Etkisi

11 Eylül 2001'den önceki teröristlerin İslam'ı bir araç olarak kullandıkları, asıl motivasyonlarının Batı'ya duydukları kişisel tepkileri ve intikam içgüdüleri olduğu görülmektedir. Örneğin *Executive Decision* (1996) filminde baş terörist olan Nagi Hassan'ın motivasyonu İslam değildir. Onun motivasyonu Batıya olan düşmanlığı ve intikam düşüncesidir. Elindeki Kur'an'ı sadece bir araç olarak kullanır. Hatta uçağı düşüreceğini anlayınca teröristlerden biri ona "Bu Allah'ın rızası değil sen nefretten kör olmuşsun" der. Nagi Hassan adam öldürmekten tereddüt etmeyen bir karakterdir. *True Lies* filmindeki Aziz de çok fanatik, tam bir psikopat olarak tanımlanır. Ama nereli olduğu vs. belirsizdir. Örgütünün adının Kızıl cihat olmasından başka da İslami bir gönderme yoktur. Ayrıca 11 Eylül öncesindeki teröristler tereddüt etmeden adam öldürebilen karakterlerdir. (Reid, 2015, s. 99-100)

Reid (2015), 11 Eylül saldırısından hemen sonraki filmlerin aslında sempatik sıradan insanların İslami köktendincilik etkisiyle terörist olmasını işlediğini, 2007'den sonraki filmlerin ise bu sempatiden yoksun, tamamen kasıtlı olarak fanatik olan teröristleri işlediğini ifade etmektedir. Ona göre *Syriana* filmindeki Wasim karakteri işsiz kalmış bir

Pakistanlı petrol işçisidir. Müslüman bir din adamı tarafından intihar bombacısı olmak için eğitilir. *Rendition*'da Khalid El Emin fakir bir gençtir. Mahallesindeki camide CIA'ye yardım eden bölge polis şefini öldürmesi için ayartılır. Bu karakterler 11 Eylül öncesindeki teröristler gibi kana susamış değildir. Şartların yetiştirdiği trajik figürlerdir. Hayatlarına anlam katma arayışındadırlar. İki karakter de sürekli kendilerine öğretilenler hakkında şüphelidir. Son ana kadar bu şüpheleri ortadadır ve izleyici onların zorda kalışlarını ve başka çarelerinin olmayışını görüp empati kurar. Fakat onları teröre sürükleyen Müslüman karakterler İslam'la özdeşleştirilir. Yine güçlü bir şekilde İslam'la terör ve şiddet bağlantılı gösterilir. Dolayısıyla aslında bu filmlerde sadece terör eylemini bizatihi işleyen kişiler belirli bir sempati içinde gösterilir. Onları bu zor durumda bırakan ise doğrudan İslam'ın kendisi veya İslam'ın emirlerini bu insanlara aktaran din adamlarıdır.

Reid (2015)'e göre 2007'den sonraki filmlerde ise 11 Eylül öncesi söyleme geri dönülmüş, arka plan hikâyesi olmayan tek boyutlu fanatik İslam anlayışı ile motive olmuş terörist temsili tekrar ortaya çıkmıştır. *Body of Lies* (2008)'daki Al Saleem ve *The Kingdom* (2007)'daki Abu Hamza karakterleri saf İslam'a dönmeye çalışan, mümkün olduğu kadar çok acıyı kurbanlarına vermeye çalışan Batı düşmanı karakterlerdir. Bu karakterler, öncekilerin aksine, öldürmekten tereddüt göstermezler, onlarla empati kurmaya götürecek neden teröre bulaştıkları, geçmişlerinin ne olduğu gibi bilgiler yer almaz. Onlar sadece köktendincilikle hareket eden kişilerdir. Al Saleem karakteri zengin bir hayat sürmektedir. Dolayısıyla onu teröre sürükleyecek zor şartlar yoktur. Wasim ve Halid terörün ayak takımı iken o Usame Bin Ladin gibi yönetici sınıfını temsil eder. Abu Hamza da gönüllü olarak terör eylemlerini yönetir. Fakat hikâyesi ve teröre bulaşma sebebi gösterilmez. Sebep sadece Batı'ya düşman olan köktendinciliğidir.

Öte yandan genel olarak 11 Eylül sonrasında çekilen filmlerde çok daha vahşi, çok daha kanlı ve korkutucu Müslüman tiplmeleri vardır. *The Kingdom* (2007) filmi temelde dört Amerikalının Suudi Arabistan'a gelip kötü adamları/teröristleri öldürdüğü bir filmidir. Filmde bolca insan öldürme, bombalama, araba çarpışmaları ve kan vardır. Bunların hepsi de Müslüman karakterlerle ilintilidir. Terörist Ebu Hamza 10 yaşından küçük oğluna zorla intihar bombacılarını seyrettirir. Çocuk bunlardan korkmaktadır ama baba oğlunun ileride kendi yolunu takip edeceğini düşünmektedir. Filmde Müslümanlar ayrıca barbar olarak gösterilir. Teröristler zalimce bir Amerikalıyı oğlunun gözleri önünde katlederler. Suudi bir komutan kendisinden şüphelendiği Suudi bir polise işkence eder. Ebu Hamza ve adamları bomba hazırlarken kamera etrafta gezinir ve seccade, Kur'an vs. gösterir. Böylece İslami semboller Müslüman terörist temsili güçlendirmek için kullanılır. Filmde bir sahnede insanlar normal hayat içerisinde ibadet ederken gösterilir. Hemen ardından gelen sahnede insanlar arabalara bomba doldurmaktadır. Böylece film Müslüman toplum ile terörü özdeşleştirmektedir (Alalawi, 2015, s. 60-61).

11 Eylül sonrası *The Kingdom* (2007) ve *The Hurt Locker* (2008) gibi filmlerde Arap erkeği kadınsız olarak sadece güçlü Amerikan askerlerinden merhamet dilenen kişiler olarak gösterilmiştir (Picherit-Duthler & Yunis, 2011, s. 238). Arap kadını ancak Burkasının ardında silik bir şahsiyettir. *The Kingdom*'daki Janet Mayes adlı kadın karakter üzerinden Batılı kadının erkek meslektaşları ile eşit haklara sahip olduğu ama Müslüman kadının bu haklara sahip olmadığı da ifade edilmektedir (Aguayo, 2009, s. 50).

Genel olarak Hollywood'da dört tip Müslüman temsili yaygın olduğu söylenebilir. Bunlar çok zengin, seks manyağı, barbar ve terörist tiplmeleridir (Alalawi, 2015, s. 59). Görüldüğü üzere Müslümanlara karşı olumsuz algı sadece terör üzerin-

den üretilmemektedir. Örneğin *East Is East* (1999) filminde İngiliz ailesinin iyi bir Müslüman olmasını, Kur'an okumasını ve Arapça öğrenmesini isteyen Müslüman koca filmin sonunda karısını ve çocuklarını dövmeye başlamaktadır. *My Son The Fanatic* (1997) filminde Pakistanlı taksi şoförü ve bir fahişe kendilerini mahalleyi temizlemeye karar vermiş İslamcı köktendincilerin arasında bulmaktadırlar (Kozlovic, 2007, s. 224). *The Mummy* (1999) filminde Mısırlılar düşman, sinsi ve zampara olarak gösterilmekte ve filmin başında Mısır "darmadağın bir ülke" olarak tanımlanmaktadır. *Not Without My Daughter* (1991) filminde Müslüman baba münafık, İslam'ı istismar ederek yalan söyleyen ve Amerikalı kızını ve karısını kaçıran biri olarak gösterilmektedir. Adam sadece karısını kaçırmamakta aynı zamanda Ben Müslümanım diyerek İslam adına karısını tokatlamaktadır (Shaheen, 2000, s. 27).

Animasyon Filmlerindeki Kötü 'Müslüman' Temsili

Çocukların eğitimi açısından öneme sahip olan ve olumsuz stereotiplerden kaçınılması gereken çizgi filmlerde bile yoğun bir şekilde Müslümanların kötü adamlar olarak gösterildiği görülmektedir. Öneme binaen animasyon filmlerindeki Müslüman temsili ayrı bir başlık olarak değerlendirilecektir.

Felix the Cat Shatters the Sheik (1926) filmi ile çizgi filmlerde Arap aşağılaması başlamıştır. *Popeye*, *Bugs Bunny*, *Woddy Woodpecker*, *Daffy Duck*, *Superman*, *Batman* gibi birçok çizgi filmde Araplar aşağılanmıştır. 1975'ten 2000 yılına kadar 60'tan fazla çizgi filmde Araplar domuz, sıçan, köpek, saksığan, akbaba ve maymun olarak temsil edilmiştir. Çizgi Arap karakterlere verilen isimler de Ali Baba, The Mad God of the Desert (çölün deli tanrısı), Hassan the Assassin (suikastçi Hasan), The Dessert Rat (çöl sıçanı), Desert rat hordes (çöl faresi sürüsü), Arab duck (Arap ördek) gibi hakaret içerektir (Shaheen, 2000, s. 33-34).

1948 yapımı *Bugs Bunny'nin A Lad in His Lamp* bölümünde Bugs Bunny Aladdin'in lambasını okşar ve cin çıkar. Cinden Bağdat'a gitmeyi ister ve anında Bağdat'a gider. Burada halife ile karşılaşır. Halife tembel, yatağında uzanıp nargile içen biridir. Bugs Bunny'nin Aladdin'in lambasına sahip olduğunu anlayınca kükrer, kılıcına sarılır ve onu almaya çalışır. Ama başarılı olamaz. *Sahara Hare* (1954) başka bir Ortadoğu karakteri içerir. Aslında bu karakter Yosemite Sam adlı Bugs Bunny düşmanının Arap kılığına girmiş halidir. Bunny ona "Ay-rabb" der. Başında türbanı, deve ile Sahra çölünde Bugs Bunny'yi kovalamaktadır. *Alibaba Bunny* filminde Bugs Bunny cin kılığında girip haramileri kandırır. *Hare Arabian Nights* (1959) filminde Bugs Bunny sultanın yanına gider. Vezir gece boyu sürececek bir masal anlat yoksa timsahlara yem olursun der. Bunny anlatamaz. Sultan onu öldürmek ister ama Bunny bir numara yapıp sultanı timsahların yanına düşürür. Bu tür filmler aslında ana akım düşünceyi desteklemektedir: Moderne karşı geri kalmış, zekiye karşı aptal, iyiye karşı kötü. Bu filmler çocuklara şu dersleri vermektedir: Müslüman Ortadoğulu adam korkunçtur. Müslümanlar genelde büyük silahlar taşır ya da sultan, vezir gibi aşırı güce sahiptirler. Tenler kahverengidir. Kaşları çalı gibi kalındır. Uzun sakal ve bıyıkları vardır. Müslüman adam aptaldır. Eşkuya ise komik elbiseler giyer ve kolayca kandırılır. Sultan ya da vezirse kadın, altın, mücevher vs. ile kolayca aldatılabilir. Hızlı öfkelenir ve ölüm cezası verir. Müslüman tembel, gülünç ve kolay kandırılındır. Çalışmaz ve çalışmadığı için de ülkesi geri kalmıştır (Sensoy, 2010, s. 113-121).

Öte yandan Arap kadını perdede en uzun süreye *Aladdin* (1992) çizgi filmindeki Jasmine karakteri ile sahip olmuştur. Bu filme, Arapları katil dinsizler olarak gösterdiği gerekçesi ile Arab American Anti-Discrimination Committee (Arap-Amerikan Ayrımcılık Karşıtı Komitesi) tepki göstermiştir (Picherit-Duthler & Yunis, 2011, s. 237). New York Times gazetesi Araplara yönelik ırkçı tutumundan dolayı filmin bizzat kendisinin bar-

barca olduğunu yazmıştır. Tepkiler üzerine Arapların temsilcileri ile Disney yetkilileri 1993 Temmuzunda bir toplantı yapmış, Disney sadece başlangıç şarkısındaki iki dizeyi çıkaracağına ve bir daha Araplara karşı bir film üretmeyeceğine söz vermiştir. Filmin açılış şarkısının sözleri şu şekildedir (Fox, 1993):

I come from a land (Bir ülkeden geliyorum)

From a faraway place (Çok uzak bir yerden)

Where the caravan camels roam. (Deve kervanlarının dolaştığı)

Where they cut off your ear (Kulaklarını kesecekleri bir yer)

If they don't like your face (Eğer yüzünü beğenmezlerse)

It's barbaric, but hey, it's home. (Barbarca! Ama dur burası benim evim)

Sadece dördüncü ve beşinci mısralar değiştirilmiş. Artık barbarlığın kişilere değil bölgeye atfedildiği savunması getirilmiştir. Yeni mısralar şu şekildedir:

Where it's flat and immense (düz ve uçsuz bucaksız yer)

And the heat is intense, (Ve sıcaklığı çok şiddetli)

Aladdin ile ilgili tartışmalardan sonra Disney bir daha Arapları kötü göstermeyeceğine söz vermesine rağmen bu sözünü 1994'te *The Return of Jafar* filmi ile bozmuştur. Film 10 milyon kopya satmış ve en çok satan filmlerden biri olmuştur. Disney *In the Army Now* (1994) ve *Kazaam* (1996) filmleri ile yine Arapları küçük düşürüp şeytanlaştırmaya devam etmiştir. Bu tür çizgi filmlerin Müslüman çocuklar üzerindeki etkisi sanıldığından daha yıkıcı olabilmektedir. Birçok çocuk için çizgi film dünyası iyi ile kötünün savaşından ibarettir ve kötü hep Araptır. Çizgi filmlerde Hispanik, Zenci, Çinli, Yahudi vs. birçok milletle ilgili olumsuz imajlar yer almıştır. Bu durum çocukların öz algıları açısından olumsuz durumlar oluşturmuş, veliler çocuklarını bu zararlardan korumaya çalışmışlardır. Artık çizgi filmler bütün bu milletlerle ilgili çocukların kendilerini iyi hissedecekleri karakterler barındırmaya başlamıştır. Bunun tek istisnası maalesef yine Araplardır. Amerikan-Arap Ayrımcılık Karşıtı Komitesi'ne göre bu tiplemeler yüzünden çocuklar ailelerinden isimlerini değiştirmelerini istemektedirler. Okulda okul arkadaşları bu öğrencilere kötü davranmakta ve bazen kız öğrencilerin başörtülerine saldırılar olmaktadır.

Olumlu Müslüman Temsili

Jack Shaheen 2000'li yılların başında yaptığı çalışmasında 1000 filmi incelemiş ve 12 pozitif, 52 nötr ve 936 olumsuz Müslüman karakter tespit etmiştir. Özellikle son dönemlerde bu olumlu Müslüman karakterlerde bir artış da meydana gelmiştir (Shaheen, 2003, s. 171).

Arapların normal insanlar olarak sunulduğu filmler erken dönemlerle birlikte başlamaktadır. *The Thief of Bagdad* (1924) ve *Sahara* (1943) filmlerinde normal Arap halk gösterilmiş hatta ikinci filmde Amerikan arkadaşını kurtaran cesur bir Arap asker de yer almıştır. *The Desert Song* (1929), *Ali Baba and the Forty Thieves* (1944), *Son of Sinbad* (1955), ve *Aladdin and His Magic Lamp* (1969) gibi filmlerde Aladdin, Sinbad ve Ali Baba karakterleri cesur ve erdemli kahramanlar olarak gösterilmiştir (Shaheen, 2003, s. 192).

Olumlu Müslüman imajına sahip ilk filmlerden biri Cecil B. DeMille'in *The Crusaders* (1935) filmidir. Filmdeki Conrad karakteri Yahuda İşkariyot figürüdür ve kötü karakterdir. Selahaddin Eyyübi'ye gelip Hristiyanların lideri Aslanyürekli Richard'a suikast yapmayı teklif eder. Fakat Selahaddin "Benim suikastle işim olmaz. Atın bu

köpeği buradan” der. Böylece Selahattin onurlu bir kral olarak gösterilir. Selahattin Richard’a barış teklif ettiğinde Richard kılıcını sallar ve “Sizi katledeceğiz.” der. Buna rağmen sonradan Selahaddin’in adamları Richard’ın Avrupalı suikastçiler tarafından öldürölmelerine engel olurlar. Yine aynı konuyu işleyen *Kingdom of Heaven* (2005) filminde de Selahaddin şövalye, bilgin, asil olarak gösterilirken tapınak şövalyeleri kötü, barbar, zalim olarak gösterilmiştir. *Pitch Black* (2000) filminde de Müslömanlar Yeni Mekke adlı bir gezegene hacca giden ve dinleri uğruna uzaylılarla mücadele eden insanlar olarak gösterilmiştir (Kozlovic, 2007, s. 226).

Robin Hood (1991) ve *13th Warrior* (1999) filmlerinde de olumlu Müslöman karakterler yer almaktadır. *Robin Hood* filminde Robin Hood Osmanlı hapishanesinde Arapça konuşan gardiyandan eziyet görür. Azeem adında bir Müslömanın hayatını kurtarır ve kendine bağlar. Azeem burada en azından nötr karakterdir. Bir yandan barbar olarak söz edilir. Bir yandan da dini pratiklerini yapan, sözüne güvenilir, sadık bir kişidir. Robin Hood onun için “Sen harika bir adamsın, ülken için bir onursun” der. *13th Warrior* (1999) filminde Ahmed bin Fadlan karakteri sürekli zeki, yardımsever, ibadet eden, dua eden, alkolü reddeden ve hayatını kuzeyli köylöleri korumak için tehlikeye atan biri olarak gösterilir. Kuzeyliler onu küçük kardeş, dost ve Arap olarak adlandırır (Ramji, 2005, s. 30-31).

Rendition (2007) filmi de Ortadoğulular hakkında ön yargılı olmakta acele edilmemesi gerektiğini vurgulamaktadır. Ayrıca filmdeki terörist karakteri sempatik olarak verilmekte ve son anda eylemden vaz geçmektedir. *Syriana* (2005) filminde ABD politikaları eleştirilmiş ve Arap Prens ölkesini kalkındırmak için mücadele eden biri olarak resmedilmiştir. *Body of Lies* (2008) filmindeki Aişe karakteri de sempatik gösterilmiştir.

11 Eylül’den beri en şiddet içerikli film *the Kingdom* olmasına rağmen filmin ilerleyen aşamalarında Faris karakteri bir baba ve aile reisi şeklinde normal bir insan olarak gösterilmekte ve klişelerden uzak durulmaktadır. Faris’in yakışıklı bir genç olması ve düzgün giyimi izleyici ile arasında bir sempati doğmasını sağlamaktadır. Ayrıca eski bir El Kaide mensubunun gözünden “öteki”nin psikolojisine bakılmakta, onların da pişman oldukları ve tekrar kazanılabilecekleri gösterilmektedir. *Babel* (2006) filminde de turist rehberi Enver karakteri nazik, yardımsever, tokgözlü olarak verilmiş, ayrıca Amerikalı yaralı kadına yardımcı olan yaşlı Müslöman nine karakteri de olumlu bir şekilde sunulmuştur (Elouardaoui, 2017, s. 6-7).

The Visitor (2007), *Amreeka* (2009) ve *My Name Is Khan* (2010) filmleri günlük Amerikan hayatı içerisinde Müslömanların durumunu ele alan filmler olmaları ve izleyicilere önyargılarını sorgulatmaları bakımından ilgi çekicidirler. *Amreeka*’nın yönetmeni olan Cherien Dabis neden sinema sektöründe olmak istediğini “Medyanın bizi, Arapları temsil etme şeklini değiştirmek istedim. Bizim temsil edilmeme durumumuzu değiştirmek istedim. Bizim hikâyelerimizi insanların bizim gözümüzden görmesini istedim.” sözleriyle açıklamaktadır. *The Visitor* filminde önce Tarık ve Amerikalı komşusu arasında gerilim olur. Fakat daha sonra müzik üzerinden bir arkadaşlık kurarlar. Filmde Tarık Amerikan göçmen sistemi nedeniyle kurban durumuna düşer. *Amreeka*’da Filistinli Hristiyan bekâr anne olan Muna, oğlu için Amerika’ya göçer. Ama terörist yaftası nedeniyle toplumdan dışlanır. Polonyalı bir Yahudi göçmeni olan okul müdürü ise Muna ve oğluna sempati besler. Kendisi Nazi zulmünden kaçıp Amerika’ya gelmiştir. Muna da İsrail zulmünden kaçıp gelmiştir. *My Name is Khan* filminde de Khan karakteri terörist olmadığını ABD başkanına açıklamak için Amerika’yı dolaşmaya başlar. *My Name is Khan*’da Khan insanları kasırgadan kurtarmakta ve böylece Amerikalıların kurtarıcısı olmaktadır. Muna karakteri yalnız olan Novatsky’e ailesini açmakta ve Tarık Walter’a

Afrika davulunu çalmasını öğreterek onun sıkıcı hayatına yeni bir kapı açmaktadır. Böylece bütün bu karakterler bir şekilde Amerikalının hayatını kurtarmaktadırlar (Soliman, 2011, s. 184-190).

Hollywood Neden Müslüman Stereotipleri Üretiyor?

Jack Shaheen 2000 ve 2003 yıllarında kaleme aldığı iki makalesinde Hollywood'un neden Müslüman stereotipleri ürettiğini ve ısrarla devam ettiğini detaylı bir şekilde açıklamaktadır. Ona göre, CBS televizyonundan James Baerg, Müslümanlar hakkındaki tiplerin mantıklı açıklamasını şöyle yapmaktadır: "Sanırım Arap stereotipi birçok insan için çekici geliyor. Yapması çok kolay. Bu birçok izleyicinin gönüllü olarak kabul edebileceği bir şey. Bazıları kolay bir şekilde bu stereotipleri kullanırken bazıları da tembelliklerinden önceden üretilmiş stereotipleri aynen kullanmayı, araştırma yapmamayı tercih etmektedirler. Bazen de yapımcılar para kazanma hırsı ile bu temalara yüklenmektedirler. Çünkü Arap terörist iyi kazandıran bir tema konumunda bulunmaktadır. Diğer bir sebep ise film üreticilerinin İslam hakkındaki cahillik ve bağnazlıklarıdır. Kimisi İslam hakkında öyle derin önyargılara sahip ki stereotiplere düşmeden bir Müslüman karakter oluşturamamaktadırlar. Eleştiri eksiği de olumsuz stereotiplerin devam etmesinde bir faktör oluşturuyor. Toplum sessiz kalmakta, bu stereotiplerle iyi bir film oluşturulamayacağı eleştirmenlerce sık dile getirilmemekte, devlet adamları ve akademisyenler tepki göstermemektedir.

Etnik stereotipler kendiliğinden yok olmaz. Bu stereotipin kurbanları tarafından aktif şekilde protesto edilmesi gerekir. Zenciler ve Yahudiler bunu başarmıştır. Ama Müslümanlar organize olmakta çok yavaş kalmaktadırlar. Arap ve Müslüman liderler de bu konuda bir şeyler yapmak için gönülsüzdürler. Gerekli tepkileri ve görüşmeleri yapmamaktadırlar. Ayrıca Müslümanlar politik olarak da zayıf bir durumdadır. Bir fark oluşturabilecek politik güce ve aktifliğe sahip değiller. Hâlbuki gerekli tepkiler ortaya konulabilse olumlu sonuçların alındığı durumlar ortaya çıkabilmektedir. Örneğin Hala Maksud ve Jack Shaheen, NBC'den Rosalyn Weinman ile görüşmüş ve *Days of Our Lives* dizisindeki Araplarla ilgili tiplerini şikâyet etmişlerdir. Bu görüşmeden 4 hafta sonra dizide kadın kaçıran ve kelle kesen bir Arap karakter çıkmıştır. Fakat hem Weinman özür dilemiş hem de NBC dizideki Araplarla ilgili bütün imajları kaldırmıştır (Shaheen, *Hollywood's Muslim Arabs*, 2000, s. 38).

Son olarak diğer bir sebep Arap Müslümanların film sektöründe güçlü olmaları ve kendi temsilcilerini oluşturamamaları da önemli bir sebeptir. Müslümanlar sektörde olsa o zaman bu tipler azalır. Ayrıca Müslümanlar Los Angeles'ta lobi yapacak güçte değildirler. Bu güce erişip yapımcılarla masaya oturduklarında filmlerde önemli değişiklikler yapabileceklerdir (Shaheen, 2003, s. 191).

Sonuç

Arap Müslümanlar genelde 3B ile tasvir edilmektedirler: Billinaire (Milyoner), Belly dancer (göbek dansçısı) ve Bomber (Bombacı). Hollywood'un Müslümanı ayrıca kâfir, şeytani, medeniyetsiz, modern karşıtı, zalim, düşman, takıntılı, namussuz, barbar, acımasız, kana susamış, hain, sefiş, öfkeli, paragöz, şehvet düşkünü, çok eşli, ata erkil ve beceriksizdir. Hollywood sadece Müslümanları bu şekilde kötülemekte aynı zamanda onların İslam'ın sapık/deli saçaklarından döküldüğünü iddia ederek doğrudan ana akım İslam inancına hakaret etmektedir. Müslüman kadın ise yılan oynatıcısı, seksi bir şekilde kıvrılarak dans eden transparan bir peçe ile yüzü örtülü dansöz, fahişe ya da çöl, harem gibi yerlerde pusuda bekleyen ajanlardır. Arka planda mutlaka develer, minareler, hurma ağaçları vardır. Arap kadını bu şekilde aşağılanmadığında ya da erotize edilmediğinde genellikle İslam toplumundaki gerçek pozis-

yonundan uzak şekilde burkasının arkasında, görünmez ve biçimsiz resmedilmektedir (Kozlovic, 2007, s. 218).

Müslümanlar sinemada kötü Müslüman karakterlerin varlığına itiraz etmektedirler. İtiraz edilen esas nokta neredeyse tüm Müslüman karakterlerin kötü olmasıdır. Ayrıca bu kötü karakterlerin nesiller boyunca devam etmesidir. Filmlerin etkisi toplumda uzun süreli olmaktadır. Çünkü sinemadan sonra filmin DVD'si çıkmakta ve televizyonlarda tekrar tekrar yayınlanmaktadır. Shaheen'in kendi gözlemine dayanarak bir televizyon kanalında her hafta 15-20 filmde Arapların "kahraman Amerikalılar" tarafından katledildiği filmler gösterildiğini ifade etmesi de bu durumu göstermektedir. Los Angeles Times'ın yaptığı bir ankete göre halk Hristiyanların genel olarak, Mormon ve Yahudilerin de çoğunlukla topluma iyi etkiler yaptıklarını düşünmektedir. Fakat aynı ankete göre halkın yüzde 30'dan fazlası Müslümanların topluma negatif etki ettiğini düşünmektedir. Bunun sebebi medyada sürekli Müslümanlar aleyhine olan tiplemeldir (Shaheen, 2000, s. 24).

Bu tiplmeler toplum tarafından öyle benimsenmiştir ki artık bir yerde terör eylemi olsa suç hemen Müslümanlara ve İslam'a atılmaktadır. Örneğin Oklahoma da aşırı sağcı bir Amerikalı'nın yaptığı bombalama eyleminde suç hemen Müslümanlara yıkılmıştır. Burada Hollywood'un terör karşısındaki ikiye bölünmüş tutumu da dikkate değerdir. Hollywood, Oklahoma'lı Amerikalı teröristin hikâyesini filmlerinde kullanmama'yı tercih etmektedir (Boggs & Pollard, 2006, s. 347). Benzer şekilde bir Arap araba bombalansa terörist olarak adlandırılmakta ama İsraili yerleşimci Baruch Goldstein bir camiye girip 50 kişi öldürdüğünde ona terörist değil dengesiz/deli denilmektedir. Bu iki örnekte de teröristlerin motivasyonunun Hristiyanlık ve Yahudilikten kaynaklandığı dile getirilmemektedir (Jones, 1998, s. 17).

Sinemada yer alan İslamofobi ile Müslümanlar aktif bir şekilde mücadele etmelidirler. Öncelikle filmlerde yer alan olumsuz imajlar tartışılmalı, ifşa edilmeli, eleştirilenler, siyasetçiler, akademisyenler tarafından eleştirilmelidir. Bu tür filmlerin yapımcıları ile doğrudan irtibata geçilmeli, şikâyetler iletilmeli ve benzeri filmlerin yapılması önlenmeye çalışılmalıdır. En etkili yol ise Müslümanların medya kuruluşlarına ve film sektörüne yatırım yaparak kendilerini kendi bakış açıları ile ifade etmeleridir.

Kaynakça

- Aguayo, M. (2009). Representations of muslim bodies in the kingdom: deconstructing discourses in Hollywood. *Global media journal*, 41-56.
- Alalawi, N. (2015). How does hollywood movies portray muslims and arabs after 9/11? "content analysis of the kingdom and rendition movies". *Cross-cultural communication*, 58-62.
- Boggs, C. ve Pollard, T. (2006). Hollywood and the spectacle of terrorism. *New political science*, 335-351.
- Caruso, J. (2008). Film analysis: reel bad arabs. *International journal of multicultural education*, 1-7.
- Elouardaoui, O. (2017). Arabs in post-9/11 hollywood films: a move towards a more realistic depiction? <https://www.google.com.tr/search?q=arabs+in+post-9%2f11+hollywood+films%3a+a+move+towards+a+more+realistic+depiction%3f&oq=arabs+in+post-9%2f11+hollywood+films%3a+a+move+towards+a+more+realistic+depiction%3f&aqs=chrome..69j57.179j0j7&sourceid=chrome&ie=ut> adresinden alındı.

- Fox, D. J. (1993). Disney will alter song in 'aladdin' : movies: changes were agreed upon after arab-americans complained that some lyrics were racist. Some arab groups are not satisfied. Los angeles times: http://articles.latimes.com/1993-07-10/entertainment/ca-11747_1_altered-lyric adresinden alındı.
- Gul, S. (2013). Representation of american policy on war against terror in Hollywood movies. *Global media journal: pakistan edition*, 49-77.
- Jones, A. (1998). Stereotyping and double standards in 'Hollywood Islam'. *National catholic reporter*, 17.
- Kozlovic, A. K. (2007). Islam, muslims and arabs in the popular Hollywood cinema. *Comperative Islamic studies*, 213-246.
- Monaco, J. (2009). *Bir film nasıl okunur*. İstanbul: Oğlak yayıncılık.
- Oumlil, K. (2009). Arabs and muslims in Hollywood: breaking down the siege. Gug-gisberg M., ve Weir D. içinde, *understanding violence: context and portra-yals* (s. 15-24). Oxford: inter-disciplinary press.
- Picherit-Duthler, G. ve Yunis, A. (2011). Tramps vs. Sweethearts: changing images of arab and american women in Hollywood films. *Middle east journal of cultu-re and communication*, 225-243.
- Ramji, R. (2005). From navy seals to the siege: getting to know the muslim terrorist, Hollywood style. *Journal of religion & film*, 1-40.
- Reid, J. (2015). The age of sympathy: re-examining discourses of muslim terrorism in Hollywood beyond the 'pre-' and 'post-9/11' dichotomy. *Journal of media and communication*, 95-107.
- Salim, M. (2009). *Milli güvenlik sineması Hollywood*. [Http://www.sinemasinemadir.com](http://www.sinemasinemadir.com) adresinden alındı.
- Sensoy, Ö. (2010). "mad man hassan will buy your carpets!" the bearded curricula of evil muslims. *Counterpoints*, 111-133.
- Shaheen, J. G. (2000). Hollywood's muslim arabs. *The muslim world*, 22-42.
- Shaheen, J. G. (2003). Reel bad arabs: how Hollywood vilifies a people. *The annals of the american academy of political and social science*, 171-193.
- Soliman, M. (2011). The (un)wanted American: a visual reading of arab and muslim americans. *Journal of american studies*, 175-196.
- Valantine, J. M. (2005). *Hollywood, the Pentagon and Washington: the movies and national security*. Londra: anthem press.
- Yorulmaz, B. (2015). *Sinema ve Din Eğitimi*. İstanbul: Dem Yayınları.

MEDIAD

Medya ve Din Araştırmaları Dergisi | Journal of Media and Religion Studies

From 1896 to Date Hollywood's Villains: Muslims

Bilal YORULMAZ

Extended Abstract

From the beginning of Hollywood in 1896, the image of the Muslim has always been stereotypical. During the early 1900s, films embellished the Muslim caricatures written by the Europeans. In mythic Arabia, bearded Muslims rode camels in the desert, waved swords, and killed each other. Women were erotic, sexy, silent, half naked and slaves to Arab men or a vamp. *In Fatima* (1897) and *Fatima's Dance* (1907), Fatima was the typical Hollywood Muslim woman character: a veiled bosomy belly dancer. Muslims in Hollywood films have been referred to negatively as devil-worshippers, rag-heads, towel-heads, sons of whores. Beginning with *Imar the Servitor* (1914) in many films such as *The Sheik* (1921) and *Son of the Sheik* (1926), Muslims were portrayed as barbarians who assaulted Americans, Europeans, legionnaires, Africans, and even other Muslims.

Many comedies such as *Business and Pleasure* (1931), *Beau Hunks* (1931), *Road to Morocco* (1942), *A Night in Casablanca* (1946), *Bowery to Bagdad* (1955), *Follow That Camel* (1967), *Americathon* (1979), *1001 Rabbit Tales* (1982), *Ishtar* (1987), and *In the Army Now* (1994) mocked Muslims.

OPEC's oil embargo, the Palestinian liberation movements, 1982 Israeli invasion of Lebanon, the Iranian hostage crisis (1979-1981), the blowing up of US Marine barracks in Beirut in 1983, and the World Trade Center bombing in 1993 resulted in the end of exotic Middle East films and the demonization and vilification of Muslims in Hollywood.

According to Jack Shaheen, Hollywood's sexy sheik of the 1920s became the oily sheik of the 1970s and 1980s who prays before killing innocents. Hollywood's Muslims during these years were uncultured and ruthless, trying to destroy the world's economy (*Rollover* 1981), kidnap Western women (*Jewel of the Nile*, 1985), direct nuclear weapons at Israel and the United States (*Frantic*, 1988), and influence foreign policies (*American Ninja 4: The Annihilation*, 1991).

After 1970s, Muslim women are generally absent in the films in order to dehumanize Muslim men by showing their life without women, love and romance. In their rare appearances Muslim women represented as a dangerous terrorist or a terrorist's close relative.

In the films before 9/11, Muslims were portrayed as dangerous people driven by hatred and revenge, who do not hesitate to kill innocent people to achieve their goals. For example, Nagi Hassan in *Executive Decision* (1996) hijacks a passenger plane

to force the release of his leader. However Nagi is not driven by religious motives. He is driven by hatred of the West and the feelings of revenge.

On the other hand, there are two kinds of Muslim portrayals after the 9/11 attack on the United States. First, the films represent young Muslim men as innocent, sympathetic and seduced by Islamic fundamentalism. These terrorists are given a backstory of sadness, hesitating in the final moments of committing their terrorist acts. For example, *In Syriana* (2005), Wasim is a Pakistani oil worker. He is indoctrinated through extremist religious interpretations by a Muslim cleric. *In Rendition* (2007), Khalid is a poor boy. He is seduced by his local mosque to kill the local chief of police. Wasim and Khalid are young, innocent and seduced to commit terrorist acts.

Second, the films represent Muslim terrorists as willing participants in violent activities motivated by Islamic fundamentalism. For example, Terrorist leader Al-Saleem in *Body of Lies* (2008) and Abu Hamza in *The Kingdom* (2007), are ruthless villains. Their followers kill innocent people without hesitation. They want to give their enemies the ultimate harm. They are not given any sympathetic backstory. Their act of terrorism is motivated by fundamentalist ideologies.

However, both portray Islam as the main motivation for terror acts. Wasim and Khalid are sympathetic characters but their seducers are Imams who wrongly are portrayed as representing all of Islam. Al Saleem and Abu Hamza are self-driven terrorists and their main motivation is Islamic Fundamentalism.

According to Jack Shaheen, starting with the 1926 animated film, *Felix the Cat Shatters the Sheik*, favorite cartoon characters such as Popeye, Woody Woodpecker, Daffy Duck, Bugs Bunny, Superman, and Batman have ridiculed Muslims. Since 1975, more than 60 comparable cartoons depicted Muslims as vultures, swine, rats, dogs, and monkeys.

Jack Shaheen studied 1000 Hollywood films in 2000. He found 936 negative, 52 even handed and 12 positive Muslim character depictions. Even if they are rare there are some positive Muslim portrayals in Hollywood films. Examples include *The Thief of Bagdad* (1924) and *Sahara* (1943) portrayed Muslims not as enemies but as "regular" people and friends. Moreover, Cecil B. DeMille's *The Crusades* (1935) and Ridley Scott's *Kingdom of Heaven* (2005) portrayed Muslim leader, Saladin as chivalrous and noble while the Christian Knights Templar and Conrad of Montferrat as cruel and barbarous. Azeem in *Robin Hood* (1991), Ahmad bin Fadlan in *13th Warrior* (1999), Prince Nasir in *Syriana* (2005), Aisha in *Body of Lies* (2008), Faris in *The Kingdom* (2007), and Anwar in *Babel* (2006) are also good Muslim characters.

Keywords: Hollywood, Islam, Islamophobia, Muslim Stereotypes, Terror